

Чебаненко Дар'я Геннадіївна,

Брага Аліна Анатоліївна

*студентки 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ЕКСПЕРТА У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Однією із форм застосування спеціальних знань під час судового розгляду цивільних справ тривалий час вважалося проведення експертизи [1, с. 24].

Згідно із ч. 1 ст. 72 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК) експертом може бути особа, яка володіє спеціальними знаннями, необхідними для з'ясування відповідних обставин справи [2].

Судовий експерт як суб'єкт цивільного судочинства України є досить вагомою фігурою у цивільному процесі, оскільки володіє спеціальними знаннями та здійснює судову експертизу [3, с. 3008].

Надання сприяння правосуддю в цивільних справах реалізується у вигляді виконання поставлених перед експертом завдань. Сьогодні у зв'язку із реформуванням цивільного процесуального законодавства актуальною є проблематика участі в цивільному судочинстві експерта [4, с. 26]. Завдання експерта полягають у проведенні дослідження та наданні висновку з питань, що потребують спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла.

Одним із проблемних моментів участі експерта у цивільному судочинстві є форма формулювання та постановки запитань перед експертом. Адже, сторони цивільного процесу та суд повинні чітко формулювати свої запитання. Через неграмотне формулювання та постановку запитань, об'єктивного результату дослідження досягти важко. На практиці проведена експертиза виявиться марною, оскільки експерт не відповість на низку поставлених запитань. А об'єкти експертизи можуть бути знищені в рамках проведення дослідження і відновити їх буде неможливо [1, с. 24].

Також слід звернути увагу на складнощі, пов'язані з неправильним вибором засобів, які найчастіше полягають у тому, що сторони надають або неправильні матеріали для експертної оцінки, або на-

дають матеріали в недостатній кількості, враховуючи той факт, що мінімальна та максимальна кількість матеріалу, що надається, законодавством не встановлено [4, с. 26].

Щоб не допустити помилок при проведенні судової експертизи, необхідно дотримуватись наступних кроків, починаючи з етапу планування експертизи: ознайомитись та вивчити джерела, з яких були отримані дані для проведення експертизи, оцінити обсяг необхідної інформації для проведення даного процесу; виявити наявність проблемних документів у цивільній справі. Також експерту слід розглянути ті документи відомості, що спричинили виникнення цивільного правочину та цивільних правовідносин, вивчити та оцінити отримані результати.

На заключному етапі експертизи експерт оцінює наслідки дій сторін для реалізації цивільних правовідносин [3, с. 3008].

При проведенні експертної діяльності та формулюванні висновків використовуються лише ті терміни та поняття, які не суперечать чинному на певний момент законодавству. Що ж до висновку експерта, він складається з декількох частин: вступної, констатувальної та результативної. Варто звернути увагу на те, що експертиза може проводитися повторно, додатково, комплексно тощо. Під час додаткової та повторної експертизи слід згадати про попередні експертизи, дані тих, хто брав участь у проведенні експертизи, дату проведення, висновки експерта, а також підстави проведення експертної діяльності.

Таким чином, заключна частина є важливою частиною експертного висновку, адже саме ця частина дає відомості про поставлені запитання.

У рамках виявлення проблемних питань участі експерта у цивільному судочинстві України зазначимо, що компетенція носіїв спеціальних знань, яким є і експерт, дуже умовна. Поза рамками судового розгляду одна й та сама особа може бути одночасно і експертом, і спеціалістом. До непроцесуальних форм використання спеціальних знань найчастіше вдаються зацікавлені особи – сторони. Їм найчастіше потрібна допомога до початку провадження у справі, наприклад, щоб оцінити доцільність подання позову. У таких випадках консультації обізнаних осіб можуть бути дуже корисними, оскільки сприя-

ють раціональному зверненню за захистом своїх прав і в результаті позитивно впливають на строки здійснення судочинства.

Однак, також очевидно те, що кожна сторона, реалізуючи зацікавленість у результаті розгляду цивільної справи, зацікавлена також і в отриманні доказів на свою користь. При цьому, висновок експерта є офіційним, регламентованим вимогами ЦПК документом. Так, ч. 3 ст. 72 ЦПК регламентує, що експерт зобов'язаний дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок на поставлені йому питання [2].

Зазначимо, що саме сприяння здійсненню правосуддя має бути головною метою експерта у цивільному процесі. Необхідність розмежування процесуального статусу експерта та фахівця не викликає сумнівів, оскільки в ході судового розгляду суд має зробити правильний вибір відповідної форми застосування спеціальних знань. Обидві форми використання спеціальних знань – як здійснення експертизи, так і участь спеціаліста – покликані сприяти правильному та своєчасному розгляду та вирішенню цивільних справ.

Підсумовуючи, можна дійти висновку, що, здебільшого, експертиза у цивільних справах здійснюється на вимогу суду та зацікавлених сторін. Вся діяльність експерта має ґрунтуватися лише на чинних законах, адже правова складова має величезну роль при оформленні висновків експерта. Грамотно проведена експертиза, що відповідає на всі запитання, що цікавлять учасників цивільної справи, з меншою ймовірністю може бути оскаржена зацікавленими особами.

Список використаних джерел:

1. Шапіро В.С. Проблемні аспекти участі експерта в цивільному процесі. *Правові горизонти*. 2018. Вип. 13 (26). С. 24–28.
2. Цивільний процесуальний кодекс: Закон України від 18. 03. 2004 р. № 1618-ІV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40–41, 42. Ст. 492.
3. Заяць О., Скриньковський Р. Проблемні аспекти участі експерта у цивільному судочинстві України. *Trajectoriâ Nauki = Path of Science*. 2019. Vol. 5. № 9. С. 3001–3011.
4. Старченко О. Проблемні питання процесуального статусу експерта з питань права. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 8. С. 26–29.

Науковий керівник: асистент Московчук Д. О.